

Iusti vivent in aeternum
(kázání na Mdr 5,16)

Spravedliví budou žít věčně a jejich odměna je u Boha. Všimněte si bezprostředního významu: i když zní velice hrubě a sprostně, je přeci pozoruhodný a velmi výborný.

„Spravedliví budou žít.“ Kteří jsou to ti spravedliví? Jeden spis praví, že spravedlivý je ten, kdo každému dává, co je jeho; tedy [spravedliví] Bohu dávají, co je jeho, svatým a andělům, co je jejich, a bližnímu, co je jeho.

„Bohu náleží čest“. Kdo jsou ti, kdo ctí Boha? Ti, již zcela vyšli ze sebe a vůbec v ničem nehledají nic svého, velkého ani malého, kteří se neohlíží na sebe ani pod sebe, ani okolo sebe ani vzhůru, kteří nemají na mysli dobro, ani slávu, ani pohodlí, ani rozkoš, ani užitek, ani niternost, ani svatost, ani odměnu, ani nebeské království a od tohoto všeho se odpoutali a vyšli a vše, co jim patří, je pro tyto lidi boží sláva a čest. Ti správně uctívají Boha a dávají mu, co je jeho.

Andělům a svatý je třeba dávat radost. Hle, div nad divy! Což může člověk v tomto životě přidat na radosti těm, kdo jsou ve věčném životě? Doopravdy ano! Každý svatý má tak veliké potěšení a nevýslovnou radost z každého dobrého skutku, z dobrého záměru anebo touhy má takovou radost, že ji ústa nedokáží vyslovit, ani srdce smyslit, jak velikou radost z nich má. A proč je tomu tak? Protože nezměrně milují Boha a mají ho v takové lásce, že je jim jeho sláva milejší než vlastní blaženost. A nejen svatým a andělům! Ba i Bůh sám se z toho velice raduje, docela jako by to bylo jeho blažeností a vznáší se nad tím jeho bytí, jeho potěšení a jeho rozkoš. Hle, hleďte! Kdybychom nechtěli Bohu sloužit z jiné příčiny, než pro velikou radost, kterou z toho mají ti, kdo jsou ve věčném životě a Bůh sám, měli bychom to rádi se vši pílí učinit.

A také bychom měli poskytnout pomoc a pokání těm, kdo jsou v očištění, a... těm, kdo ještě žijí.

Jedním způsobem je tedy spravedlivý takovýto člověk; ale v jiném smyslu jsou spravedliví ti, kdo od Boha přijímají vše, ať je to cokoli, malé či velké, milé či tvrdé, a vše stejně, nic méně či více nežli jiné. Jestliže vážíš jedno více nežli druhé, nejsi mu po právu. Máš se zcela odpoutat od vlastní vůle.

Nejnověji myslím ještě na jedno: I kdyby Bůh nechtěl tak, jak chci já, já bych přece chtěl, jak chce on. Marniví a nedokonalí lidé chtějí mít u všeho svou vlastní vůli; to je špatné, tam se vloudí chyba. Jiné jsou trochu lepší: chtějí sice, co chce Bůh a proti jeho vůli [si nic prosadit] nechťejí; ovšem jestliže jsou nemocní, přejí si, aby byla boží vůle, aby byli zdraví. Tedy by tito lidé chtěli, aby se Bůh podřídil jejich vůli, nežli aby oni sladili svou vůli s jeho. Musí se to vydržet, mají to však za nespravedlivé. Spravedliví nemají vůbec žádnou vůli: Co chce Bůh, je jim zcela jedno, ať je to [pro ně] jakékoli nepohodlí.

Spravedlivým lidem tolik záleží na spravedlnosti, že kdyby Bůh nebyl spravedlivý, ani za mák by na Boha nedbali, ale pevně by byli ukotveni ve spravedlnosti a tak se zřekli sebe, že by nedbali o pekelná muka ani o nebeskou radost, ani o nic jiného. A kdyby veškerá muka, která mají ti, kdo jsou v pekle, lidé nebo [jejich] nepřátelé¹, anebo veškerá muka, jež na zemi byla protrpěna anebo ještě budou protrpěna, byla spojena se spravedlností, nedbali by jich ani za málo; tak pevně stojí při Bohu a spravedlnosti. Pro spravedlivého člověka není nic bolestnější a obtížnější, nežli co je proti spravedlnosti a není všude stejné. Jak to? Kdyby je jedna věc potěšila a jiná zarmoutila, nebyli by už spravedliví, ba více: jestliže mají v jistý okamžik radost, mají radost vždy; kdyby měli v jednu chvíli větší radost nežli v jinou chvíli, bylo by to nespravedlivé. Kdo miluje spravedlnost, pevně si stojí za tím, co miluje, to je jeho podstata: nemůže v ničem povolit ani na něco pohlížet jinak. Svatý Augustin říká: „Když duše miluje, je více svá a opravdová, nežli když dává život.“ To zní hrubě a sprostně a málokdo rozumí, jak tomu je, ale je to přece pravda. Kdo umí rozlišovat stran spravedlnosti a spravedlivého, chápe vše, co říkám.

„Spravedliví budou žít.“ Mezi všemi věcmi není nic tak milé a žádoucí jako život. Není tak zlý a těžký život, aby si člověk přesto nepřál žít. Jeden spis říká, že čím je co blíže smrti, tím je to bolestnější.

1 tj. ďáblové

A přesto, jakkoli je život zlý, chce se žít. Proč jíš? Proč spíš? Abys žil. A proč si žádáš dobrého nebo slávy? To asi sotva víš. Nuže: proč žiješ? Pro [sám] život – ale ani tak nevíš, proč žiješ. Život sám v sobě je tak žádoucí, že si ho žádáme proň samého. [Ani] ti, kdo jsou v pekle ve věčných mukách, by nechtěli ztratit život, duše ani [jejich] nepřátelé, neboť jejich život je tak vznešený, protože vnikl do duše bezprostředně z Boha. A protože jim tak byl vdechnut bezprostředně Bohem, proto chtějí žít. A co je život? Boží podstata je mým životem. A jestliže je můj život božím bytím, musí boží bytí být mým a boží essence mou essencí, ne méně a ne více.

Žijí věčně u Boha – a správně u Boha, ani dole ani nahoře. Všechny své činy konají u Boha a Bůh u nich. Svatý Jan říká: „Slovo bylo u Boha“. Bylo [mu] zcela rovné a bylo u, při [něm], nikoli níže, nikoli výše, leč rovně. Když Bůh vytvořil člověka, utvořil ženu z mužova boku, aby mu byla zcela rovná. Neudělal ji z hlavy ani z nohou; [a to] aby před ním nebylo muže ani ženy, ale aby [si] byli rovni. A tak má být spravedlivá duše být rovná [mu] při Bohu a po boku božím, vpravdě [mu] rovná, ani výše ani níže.

A kdo jsou ti takto [Bohu] rovní a podobní? Kdo nesou podobu ničeho, ti jsou rovni a podobní jen Bohu. Božská bytost nemá podobu, není v něm podoby ani formy. A duším, jež jsou [mu] v tomto rovny, dává Otec stejně a nic jim neupře. Co může Otec poskytnout, to dává takové duši bez rozdílu, ovšem pokud zůstane vyrovnaná se sebou a sama sobě ne více nakloněná než jinému a nemá být sobě blíže než jinému. Nebude už toužit po vlastní slávě, svém vlastním prospěchu a po tom, čím je, ani na to dbát o nic více nežli o cizí. Co je něčí, to jí nebude vzdálené ani cizí, ať je to špatné či dobré. Veškeré láska v tomto světě je založena na sebelásce. Pokud ji opustíš, opustíš i svět.

Otec rodí svého Syna sobě rovného ve věčnosti. *Slovo bylo u Boha, a slovo bylo Bůh*. Bylo totéž, téže přirozenosti. Ale já povím více: Zrodilo se v mé duši. Ona je nejenom u Něho [jemu] rovná a podobná, ale On je v ní a Otec rodí svého Syna v duši stejným způsobem, jako ho rodí ve věčnosti a ne jinak. A musí tak učinit, ať je mu to milo či nemilo. Otec rodí svého Syna neustále. A já řeknu ještě: Rodí mne, svého syna a téhož syna. Ba:rodí mne [v] sebe a sebe [ve] mne a mne [ve] své bytí a svou přirozenost. V nejnějším prameni, tam prýštím ve svatém Duchu, tam, kde je jednota života, bytí a činu. Vše, co Bůh působí, je jedno. Proto mne rodí [jako] svého syna bez rozlišení. Můj tělesný otec není vlastně mým otcem, až na malý kousek jeho přirozenosti a jsem od něj oddělen. On může být mrtev a já žít. Proto je vpravdě mým otcem nebeský Otec, neboť já jsem jeho syn a ne jiný. Protože Bůh činí jedno [jediné] dílo, proto mě tvoří jako jednorozného syna bez rozlišení.

„Budeme zcela proměnění v Boha a proměníme se.“ Stejně jako ve svátosti se proměňuje chléb v tělo našeho Pána. A kolikoli by bylo chleba, bude přesto jedno tělo. Podobně, kdyby se ten veškerý chléb proměnil v můj prst, nebylo by více než jeden prst. A ještě: Kdyby se můj prst [zpět] proměnil v chléb, bylo by ho stejně jako onoho [předtím]. Co se promění v něco jiného, se s tím sjednotí. Pokud se tedy proměním v Něj, takže mě sjednotí se svou bytostí, ne [jen] připodobní – při živém Bohu!, pak neexistuje vpravdě žádný rozdíl.

Otec rodí svého Syna bez ustání. A když je syn zrozen, nepřijímá [už] nic od svého otce, neboť má vše; ale když se rodí, tehdy od otce přijímá. A takto také nemáme požadovat [něco] od Boha jako od cizího. Náš Pán řekl svým učedníkům: „Nenazval jsem vás služebníky, leč přáteli“. Kdo něco požaduje po druhém, je sluha, a kdo odměňuje, je pán. Nejnověji jsem se zamyslel nad tím, zda bych chtěl něco od Boha přijmout nebo něco od něho žádal. Sotva si s tím vím rady, neboť kdybych přijímal něco od Boha, byl bych Bohu podřízen jako služebním a on by mi to daroval jako pán. A tak by to s námi ve věčném životě nemělo být.

Jednou jsem to tady říkal a je to pravda: [Když ně]čeho se člověk zbavuje nebo [ně]co přijímá, tomu činí bezpráví. Nemáme Boha pojímat ani ctít jako [něco] vnějšího, ale jako [něco] svého, co je ve mně; a také nemáme sloužit ani pracovat kvůli nějakému „proč“, ani kvůli Bohu ani pro jeho slávu ani

2 Problém překladu sthn. *glích*, jež Eckhart evidentně používá v obou jeho významech: *roven* i *podoben*, ba dokonce *stejný*, se táhne veškerými Eckhartovými německými kázáními. Málokde vystupuje však tak markantně jako zde.

pro cokoli jiného, co je mimo nás, leč jedině proto, že naše vlastní bytí a náš vlastní život jsou v Něm. Prostí a nedbalí lidé se domnívají, že uvidí Boha, jako by on stál tam a oni tedy. Tak tomu není. Bůh a já jsme jedno. Poznáním do sebe přijímám Boha, láskou vstupuji v Boha. Někteří říkají, že blaženost nespočívá v poznání, ale jen na vůli. Nemají pravdu. Kdyby spočívala pouze na vůli, nebyla by jediná. Aktivita a pasivita jsou jedním. Kdyby tesař nepracoval, nevznikl by dům. Kde se přiloží sekera, tam se něco děje. Bůh a já jsme jedno v takovémto působení: on působí a já se stávám. Oheň proměňuje v sebe, co se k němu přinese a [to]se stane jeho přirozeností. Dřevo nepromění oheň v sebe, avšak oheň promění v sebe dřevo. Tak jsme proměňováni v Boha, abychom ho poznali [takového], jaký je. Svatý Pavel říká: „Takto budeme poznávat – právě tak já jeho a on mne.“, ani méně ani více, v prosté odhalenosti stejně. „spravedliví budou žít věčně, a jejich odměna je u Boha“ tedy [jemu] rovná.

Abychom milovali spravedlnost pro ni samu a Boha bez příčiny, nám pomoz Bůh. Amen